

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

cartea de proză

Editor: Călin Vlasie
Redactare: Ioan Es. Pop
Tehnoredactare: Stelian Bigan
Pregătire de tipar: Marius Badea
Design copertă: Ionuț Broșțianu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

STANCA, DAN

Cum mi-am distrus viața / Dan Stanca. - București :

Cartea Românească, 2017

ISBN 978-973-23-3201-6

821.135.1

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

Copyright © Editura Paralela 45, 2017

Editura Cartea Românească este un imprint al Editurii Paralela 45

Calea Victoriei 133, sectorul 1, București

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.cartearomaneasca.ro | www.edituraparelela45.ro

Dan Stanca

Cum mi-am distrus viața

EDITURA CARTEA ROMÂNIEASCĂ

În piață

Jurasem să nu mai scriu un rând, dar iată că nu mă pot ține de cuvânt. Preocupat de greva tăcerii pe care am văzut-o mereu ca pe un miracol deoarece omul, de felul lui, e vorbăreț indiferent dacă dă din gură sau din mână, am fost sigur că de data asta, slavă Domnului, mă voi abține. Cu toate acestea, mi-am încălcat încă o dată promisiunea. Doar că motivul este unul special, adică te poate trezi și din morți, darămite să te determine să te așezi în fața foii de hârtie. Nu-l voi dezvălui însă acum, voi face asta abia la sfârșit. Pe ultima pagină, când scriitorul ca un vrednic truditore își ridică mâneca și-și șterge fruntea de sudoare, am să explic ceea ce m-a silit să nu intru definitiv în greva tăcerii. Până atunci însă mai e...

De câteva zile lipesc pe stâlpii din cartier anunțuri privind disponibilitatea mea de-a da meditații. Anunțurile, din păcate, îi pot descuraja pe oameni în sensul în care cine le citește ar crede că autorul lor nu ar fi tocmai serios. Anunț așadar că pregătesc la română, engleză, franceză, istorie, filosofie etc. Mai ales etc.-ul sună în batjocură și mă discreditează din start. Sunt care va să zică bun la toate, *Jack of all trades*, cum ar spune confrății din Albion. Au trecut mai multe zile și nu am primit niciun răspuns. Bănuisem că nu o să prea fiu luat în seamă, dar cât de cât așteptasem o reacție. Mai ales că, situația mea financiară fiind precară, mi-am zis că, prin regimul universal al compensațiilor, voi primi ceva la schimb, adică prin mărinimia unui

cetățean care va citi subtextul anunțurilor mele buzunarele mi se vor umple. Nici gând. În cartierul unde locuiesc bate vântul, ca de altminteri în tot orașul. E august, iar oamenii au fugit cam toți în vacanță. Asfaltul arde la orice oră și doar seara târziu lasă impresia că s-ar răcori puțin. Dar și atunci se ridică aburi din sol și ești învăluit într-o arșiță care-ți îngreunează respirația. Oricât m-aș spăla, transpirația țâșnește abundent și, evident, miros. Poate e de vină și pielea mea, mai bogată în glande sudoripare decât cea care-i îmbracă pe alții. Tuns perie, mă fâțâi de la prima oră a dimineții prin piață, printre blocuri, mă latră câinii, vecinii care ies din casă cu un scop precis mă privesc cu maximă neîncredere, chiar și câte o mașină a poliției încetinește, iar agentul de la volan se holbează la mine cu aceeași privire încărcată de suspiciune. Încă puțin și m-ar sălta, dar eu îi zâmbesc individului, care nu are încotro și trece mai departe. Nu am chef să mă întorc acasă, fiindcă știu ce mă așteaptă: aceeași lipsă de afecțiune, cuvinte ostile, uitături reci, încărcate de dispreț, care mă tratează ca pe o insectă indezirabilă...

S-a dus și Sfânta Maria Mare, grătare, șprițuri, valul năprasnic de veselie s-a abătut asupra Țării Românești ca o molimă de odinioară când mii de persoane erau răpuse, hoiturile fiindu-le apoi zvârlite în groapa cu var nestins, nu de alta, măsură profylactică, trebuie să stârpim infecția, dar se îmbolnăvesc alții și alții, alții se îmbată, iar soarele dogorește din ce în ce mai tare...

S-o fi ridicat Fecioara cu trupul la cer? Monahiile înregistrate pe You Tube bolmojesc și fac din evenimentul sacru prilej de adâncă reculegere, în care până la urmă doar ele se adâncesc. Apoi Ziua Marinei... fregata *Mărășești*, comandori, căpitani, aspiranți, toți la datorie, Marea Neagră izbește cu furie burțile navelor care o înfruntă eroic și mai știm că în linie dreaptă de la Constanța la Sevastopol sunt 350 de kilometri și ne încruntăm astfel la frații ruși care înghit în sec fiindcă i-am trădat pentru americani, pizda mă-sii... Și după Sfânta Marie ce urmează? Brâncoveanu tăiat de turci cu copii cu tot, îl aud la radio pe nemuritorul Djuvara care-l elogiază pe domnitorul martir, dar nu spune că până la urmă aceasta e soarta celor care

au trăit în huzur și la soroc vine coasa al dracului de ascuțită și le ia gâtul... Gâdele, înainte de-a-l descăpățâna pe voievod, mâncase o strachină cu pilaf de oaie, nici nu și-a făcut bine siesta și a și fost pus la treabă, hrssst, i-a sărit sângele în ochi, iar diamantele Bosforului sunt ca sâmburi de oțel înfiți în carne...

Jurasem să nu mai scriu un rând... Să fi fost atunci 20 august, îmi ghiorăiau mațele de foame, mâncam câte un ou pe zi, iar din borcanul cu dulceață de vișine pe care mi-l dăduse sora mea mai hăpăiam câteva lingurițe, eu, care detestasem până atunci dulceața, oricât de savuroasă, cu atâta mă hrăneam și mă izbeam din când în când cu fruntea de bibliotecă pentru a simți ce dure sunt cotoarele cărților... Țipătul meu e mai presus de cuvinte, ștreangul împletit din decibeli mă sugrumă, dar am gâtul subțire și atunci scap de moarte, mă prăbușesc lângă bibliotecă aproape ca la poalele unui munte abrupt pe care-l escaladează cei mai versați alpiniști. Delir mă cheamă, vreți să scriu cu majusculă? Delir e viața mea și, dacă vreodată regulile nesocotite se vor metamorfoza în lespede tombală, voi ști pentru ce am trăit. Tot pe 15 august japonezii și japonezele – asta nu era un sortiment de panificație? – au comemorat 70 de ani de la capitularea necondiționată a țării lor în fața americanilor, s-au dat cu scăfârliile de pământ și l-au recunoscut pe cel mai puternic. Iradiați de bombe atomice, bravura lor de cavaleri shintoști, de samurai cu mațele la vedere, s-a sfârșit precum un pesmete. Au trecut șapte decenii și toată lumea îi plânge; numai eu știu că tot pe atunci țara mea era condamnată și tare bine ar fi fost ca aceiași americani să ne fi bombardat și pe noi, pentru că în felul acesta să radă din fașă ceea ce ne aștepta și avea să ne distrugă de un milion de ori mai rău decât Bomba pe locuitorii de la Soare-Răsare.

Stau ca prostul în fața porților închise. Soția s-a supărat foarte tare pe mine fiindcă am fost în stare să lipesc pe stâlpi un asemenea anunț făcut în batjocură. Adică le știu eu pe toate? Și limbi străine, și filosofie, și istorie, și geografie, și dracu' să le ia? Pute de la o poștă a neseriozitate. Și eu put mai rău decât toți vagabonzii nespălați. Nu credeam atunci că voi ajunge

Rahova

Eram trei. După ani și ani, odată ce am ajuns în pușcărie, condamnat la 25 de ani pentru crimă cu premeditare sau omor calificat, îmi dau seama că, din punctul de vedere al unui scriitor sau cineast experimentat, reprezentam triumghiul erotic clasic. Dar între noi nu putea fi vorba de așa ceva. Doi eram, sigur, virgini, doar al treilea, Daniel Pupăzan Gagarin, Doamne, ce nume!, mai avusese de-a face cu vreo fetișcană. Dar nici el nu era bărbat sută la sută. Așa că am plecat într-o excursie minunată în Maramureș, pe Valea Izei, într-o drumeție inițiativă, având, cum ar veni spus, în traistă lecturi mobilizatoare despre regiunea aceea misterioasă a țării, Graal-ul lui Wolfram von Eschenbach, ehe, Sarasău Sarasate, vârful de munte Pop Ivan, e drept, acum pe teritoriul Ucrainei, adică, vezi Doamne, *Le Royaume du prêtre Jean*, cum spune scriitorul medieval – oare nu cumva cupa Graal-ului izgonită din Occident, înainte de-a ajunge într-un refugiu din Orientul Îndepărtat, o fi făcut escală și prin părțile astea? –, am ajuns și la Rohia, dar habar nu aveam de părintele Nicolae, care atunci, în 1978, se aciuse acolo și mai avea să trăiască vreo zece anișori, am ajuns și la Sighet și, tot așa, habar nu aveam de temuta pușcărie, ce să mai spun că pașii ne-au dus și la Săpânța și am intrat în Cimitirul Vesel, considerând imediat că este o impietate ce a făcut poetul popular acolo, scrijelind pe cruci versuri de doi bani care mai degrabă și-ar fi găsit locul în revista *Urzica*...

În închisoare am timp berechet să revizuiesc ce am trăit și, mai mult de atât, mă bucur că, fie și în asemenea condiții deplorabile, sunt totuși în viață, spre deosebire de ceilalți doi, care nu mai sunt... Maramureșul de odinioară este înecat de aceeași mlaștină care a inundat țara. Aceiași delincvenți, aceiași aface-riști corupți, aceiași gospodari care au plecat în străinătate ca să muncească și să facă bani, regiunea aceea în care altădată bisericile de lemn reprezentau un veritabil simbol arhitectural și duhovnicesc este dominată acum de niște hardughii de piatră, clădite de oamenii avuți, care speră că astfel își salvează sufletul. Apa Izei e neagră, iar Vișeuul e înecat de lubrifianți, fătucile sunt muieri fardate și așa se duc la discotecă. Flăcării moroșeni de odinioară nu se mai taie cu brișca, ci se bat cu bâtele, își sparg fețele și mai au și puterea să râdă, fără să le pese de mutilarea generală. E atâta disperare în lumea și în țara asta, încât nu mai e loc de nicio vorbă.

Pe mine un coleg de dormitor m-a înjurat și nu a lipsit mult să mă și altoiască, dar în ultima clipă am fugit la ușă și l-am strigat pe domnul gardian subofițer, dracu' să-l pieptene, care nu s-a sinchisit, dar tot ăla care mă înjurase a venit în spatele meu și m-a tras înapoi spunându-mi: Nu fi dobitoc, nu voiam să-ți fac nimic. Până la urmă e bine. 25 de ani... Te ia ameteala când vezi cât ai în față și, dacă te mai gândești că ai trecut de 60 de ani, nu mai există nicio nelămurire asupra faptului că de ieșit pe picioarele tale de aici nu mai ieși – atunci ce mama dracului să mai aștepti? Și nu e deci bine? Oricum, sunt cel mai bătrân din penitenciar, iar părerile asupra mea sunt împărțite. Unora le e milă, alții mă privesc ca pe un specimen din cale-afară de rău. Să le spun încă o dată că nu sunt vinovat și că nu am omorât pe nimeni e inutil. Toți știu de ce am ajuns aici. Nenorocitul, aveai o bomboană de nevestică și ai împins-o sub roțile metroului. Ești un monstru, trebuia să fii condamnat la moarte, dar, din păcate, nu mai avem acum pedeapsa capitală... Dar și sfertul ăsta de veac e tot ca o vârstă în mormânt...

Peste mintea mea se așterne iarăși zăpada pură a trecutului, a vremurilor de odinioară, a aceluia care am fost, de o curățenie

nefirească – și credeam cu ochii nepătați în steaua nestinsă de la miezul nopții. Iarăși îmi aduc aminte de Maramureș, de vara anului 1978, au trecut de atunci aproape patru decenii. Niciunul dintre noi, cei trei, nu bănuia ce îi e scris. Dar eu sunt încă în viață. E drept, mi-am pierdut libertatea, dar, dacă strângi din dinți, viața în pușcărie nu e chiar atât de rea. Trebuie să devii conștient de limitele impuse. Nu te mai poți deplasa, nu mai ieși în oraș, nu mai faci călătorii. Ceea ce ai pierdut însă în exterior poți câștiga înăuntru, deși nu e deloc așa, iar teoria, dată dracului, se răzbună. Pretinsul beneficiu spiritual seamănă cu o turbină a pierderii minților, cu atât mai mult în cazul meu, care sunt condamnat pentru o crimă pe care nu am comis-o. Dar cine a omorât-o, nene? m-au luat la întrebări colegii de dormitor, care de la un timp se uită totuși la mine cu îngăduință.

La început, în prima lună de detenție, am zis că am băgat-o pe mâneacă. Ceilalți deținuți au dibuit materialul din care sunt făcut și s-au apucat să mă hărtănească fără milă. Eram băiatul lor de mingi, nătăflețul, bufonul de care râdeau să se prăpădească. Cel mai în vârstă, eram de fapt puștiul cu care ștergeau pe jos. Făceau murdărie și mă puneau pe mine să curăț. Nu mă lăsau să dorm și, dacă îndrăzneam să ies la raport, o încurcam și mai rău. A fost însă cineva care m-a scos din rahat și a cărui situație semăna întrucâtva cu a mea. Doar că la el nu era vorba de omor calificat, ci de omor din culpă. Avea prin urmare de ispășit un termen mult mai scurt. Îl chema Alexe Argatu și nu părea deloc impresionat de uităturile crâncene ale celor din jur. Din când în când, mă scutura și-mi cerea să nu mă mai fandolesc. Aceasta era părerea lui. Ai omorât-o și gata, ce o mai dai la întors? Au fost martori, te-au văzut oameni, de ce nu recunoști și în felul acesta o să te simți mai bine. La mine a fost altceva. M-am urcat beat la volan, a apărut duduia în cale și nu am mai putut s-o evit, asta e! Tot ce spunea era corect. Nu aveam putere să-l contrazic. Pe de altă parte, nu puteam să nu-i admir detașarea. Spunea că pușcăria nu e un balaur și că gândesc așa tocmai aceia care habar nu au ce e de fapt viața, ha, ha! Doar că nimeni nu are de ispășit o pedeapsă atât de lungă ca a mea.

Cuprins

TREZIREA

În piață / 7

În pat / 48

În sicriu / 94

În cer / 138

AMINTIRI

Rahova / 215

Kufstein / 257

Cernica / 299

PAHAR SPART / 347